

(було 13%), достатнього – 44% (було 36%), низький рівень зберігся у 40% (було 51%).

Висновки з проведеного дослідження. Отримані результати свідчать про дієвість та ефективність експериментальної моделі навчання.

Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами українських вишів для підготовки вчителів іноземних мов, а також під час розроблення програм, навчально-методичних посібників.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Убачаємо перспективним подальший розвиток проблеми запровадження досвіду використання інтерактивних технологій для підготовки вчителів інших спеціальностей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вища освіта України і Болонський процес / упоряд.: М. Степко, Я. Боголюбаш, В. Шинкарук. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.

2. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. Проект. – К. : Шкільний світ, 2001. – 24 с.

3. Сидорук О.Ю. Основи підготовки майбутніх учителів іноземної мови до застосування інтерактивних технологій : [навчально-методичний посібник для студентів 4 курсу англійського відділення факультету РГФ, що вивчають німецьку як другу іноземну] / О.Ю. Сидорук. – Одеса : Удача, 2017. – С. 70.

4. Стиркіна Ю.С. Дидактичні засади підготовки майбутніх учителів іноземної мови до викладання інтегрованих курсів : автореф. дис. ... канд. пед. наук :

спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Ю.С. Стиркіна. – К., 2002. – 20 с.

5. Bachelor und Master in der Lehrerbildung //www.bildungsserver.de/zeigen.html seite=816.

6. Bachelor und Master Studiengänge an der Romanische Philologie an der Freien Universität Berlin [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fu-berlin.de/einrichtungen/fachbereiche/fb/phil-geist/rph/index.html>.

7. Bachelor und Master Studiengänge an der Romanische Philologie an der Universität Heidelberg [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [dehttp://www.uni-heidelberg.de](http://www.uni-heidelberg.de).

8. Bachelor und Master Studiengänge an der Romanische Philologie an der Universität Trier [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bama.uni-trier.de>.

9. Bausch K. Handbuch Fremdsprachenunterricht / K. Bausch, H. Christ, H. Krumm. – A. Franke Verlag – Tubingen, 2007. – 655 s.

10. Cornil D. Fremdsprachendidaktik / D. Cornil, H. Küster. – Narr Verlag – Frankfurt, 2010. – S. 323–177; Mattes W. Methoden für den Unterricht / W. Mattes. – Paderborn : Schöningh, 2011. – 264 s.

11. Lehrerbildung an der Ruhr-Universität [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ruhr-unibochum.de/zfl/modellversuch/indexmod.htm.

12. Paradies L. Differenzieren im Unterricht / L. Paradies, H. Linser. – Berlin : Cornelsen, 2013. – 176 s.

13. Sambanis M. Stärken und Schwächen des Fremdsprachenunterrichts / M. Sambanis // In Praxis Fremdsprachenunterricht. – V 3. – Berlin, 2012. – S. 9–12.

14. Schiffler L. Effektiver Fremdsprachenunterricht / L. Schiffler, A. Franke. – Verlag-Tubingen, 2007. – S. 157.

15. Thaler E. English unterrichten / E. Thaler. – Berlin : Cornelsen, 2012. – 343 s.

УДК 37.011.31 : 316.444.5

ОРГАНІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЯК УМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Твердохліб Г.С., здобувач кафедри початкової, дошкільної і професійної освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Скоророди, учитель англійської і німецької мов

Харківський ліцей № 89 Харківської міської ради Харківської області

У статті порушено проблему пошуку нових підходів до підвищення рівня професійної самореалізації вчителів загальноосвітніх навчальних закладів. Доведено, що організація міжнародного співробітництва сприяє іншомовному спілкуванню між учасниками освітнього процесу, активізує розкриття їхнього внутрішнього потенціалу. Зазначено, що вчителі іноземних мов мають бути ініціаторами й лідерами в процесі створення іншомовного освітнього середовища. Конкретизовано форми заохочувальної системи, сприятливі для самореалізації вчителів та учнів у процесі міжнародного співробітництва.

Ключові слова: самореалізація особистості, вчителі, загальноосвітній навчальний заклад, партнерські стосунки, міжнародні проекти, іноземна мова.

В статтю затронута проблема пошуку нових підходів до підвищення рівня професійної самореалізації учителів загальноосвітніх навчальних закладів. Доказано, що організація міжнародного співробітництва сприяє багатомовному спілкуванню між учасниками освітнього процесу, активізує розкриття їх внутрішнього потенціалу. Зазначено, що вчителі іноземних мов повинні бути ініціаторами та лідерами в процесі створення багатомовного освітнього середовища. Конкретизовані форми стимулюючої системи, сприятливі для самореалізації учителів і учасників в процесі міжнародного співробітництва.

Ключевые слова: самореалізація особистості, вчитель, загальноосвітнє навчальне заклад, партнерські стосунки, міжнародні проекти, іноземна мова.

Tverdokhlib H.S. ORGANIZATION OF INTERNATIONAL COOPERATION IN GENERAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS AS A CONDITION FOR THE PROFESSIONAL SELF-REALIZATION OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

The article raises the problem of finding new approaches to raising the level of teachers' professional self-actualization of general education establishments. It is proved that the organization of international cooperation promotes communication between participants of the educational process, activates the disclosure of their internal potential. It is noted that teachers of foreign languages should be the initiators and leaders in the process of creating a foreign language educational environment. The forms of the incentive system, which are favorable for the teachers' self-realization and students in the process of international cooperation, are specified.

Key words: person's self-realization, teachers, general educational establishment, partner relations, international projects, foreign language.

Постановка проблеми. В умовах розвинутого інформаційного суспільства, накопичення знань, розгалуження та розвитку різних напрямів освітньої діяльності партнерське співробітництво та інтеграція у світовий освітній простір набувають актуального значення. Для освіти відкриваються нові перспективи в співпраці з міжнародними освітніми організаціями, громадськими установами зарубіжних країн. Варто зазначити, що нормативно-правова база є цьому підтвердженням. У Законі України «Про освіту» (2017) закладам освіти надається право укладати договори про співробітництво, встановлювати прями зв'язки з науковими установами та освітніми закладами іноземних країн, міжнародними фондами. Наголошується на тому, що заклади освіти, педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники, здобувачі освіти можуть брати участь у реалізації міжнародних проектів і програм, розробленні спільних освітніх і наукових програм з іноземними закладами освіти, науковими установами, організаціями [1].

Робота вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) щодо розвитку співробітництва з міжнародними освітніми та громадськими організаціями спрямована на формування особистості, органічно адаптовану до життя у світі різноманітних зв'язків – від контактів із найближчим оточенням до глобальних зв'язків, особистості, відкритої до діалогу з представниками інших країн, готової до інтеграції у світовий культурний простір.

Потреба в розв'язанні проблеми організації міжнародного співробітництва в ЗНЗ виникає із суперечності між вимогами су-

спільства й держави до високої кваліфікації вчителів і недостатнім рівнем їхньої професійної самореалізації в умовах міжнародного співробітництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічним підґрунтям дослідження є провідні ідеї творчої самореалізації суб'єктів освітнього процесу (Н. Громова, І. Іонова, І. Ісаєв, А. Ковальова, Л. Левченко, М. Ситнікова, К. Фоменко та інші), створення педагогічних умов для їхнього саморозвитку й самовдосконалення (С. Архипова, О. Васильєва, Ю. Єрмак, С. Кіриченко, О. Колодницька, Л. Кравець, Г. Лисовенко, Н. Литовченко, Я. Москальова, Н. Самохіна, К. Сергєєва, А. Суценко, Л. Суценко, І. Харківців).

Аналіз останніх досліджень свідчить про актуальність і доцільність організації підвищення кваліфікації вчителів у системі післядипломної освіти (В. Андрущенко, Л. Армейська, Н. Білик, М. Войцехівський, І. Гальченко, І. Гавриш, В. Дивак, В. Зеленьок, Т. Куценко, О. Маринівська, Н. Мельник, Т. Нікішина, Л. Ніколенко, І. Підлужна, Т. Сорочан, С. Тарасюк, І. Титаренко). Останнім часом акмеологи (Є. Голобородько, О. Гречаник, Л. Рибалко, Р. Черновол-Ткаченко, Я. Фруктова) пов'язують питання підвищення кваліфікації вчителів з їхніми потребами професійної самореалізації, створення відповідних умов для максимально повного розкриття педагогічного таланту. У зв'язку з цим заслуговують на увагу праці науковців і практиків, в яких розкрито роль і значущість освітньо-проектної діяльності вчителів і проектних технологій для підвищення ефективності педагогічної діяльності (О. Жерновникова, І. Іонова, С. Кіриченко).

Питанням створення освітнього простору, доброзичливого й сприятливого для самореалізації кожного учасника освітнього процесу, присвячені праці Д. Литвиненко, О. Марченко тощо.

Із практичного досвіду додамо, що методичними центрами у ЗНЗ оновлюється інформаційний банк даних участі ЗНЗ у міжнародних програмах, проектах. Проте бракує досвіду спілкування між вітчизняними і зарубіжними педагогами. Варто зазначити, що вчителі іноземних мов мали б бути ініціаторами й лідерами у справі міжнародного співробітництва в освітньому просторі. Таким чином, недостатньо розкритою є проблема організації міжнародного співробітництва в ЗНЗ із різних причин, як теоретичного, так й практичного сенсу.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в розкритті ролі міжнародного співробітництва в ЗНЗ для підвищення рівня професійної самореалізації вчителів іноземних мов, конкретизації напрямів міжнародного співробітництва в ЗНЗ, визначенні позиції вчителів іноземних мов під час організації міжнародного співробітництва в ЗНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі результатів наукової літератури [2–4] сутність професійної самореалізації вчителів іноземних мов розуміємо як прагнення співпрацювати з колегами, зокрема з іноземними колегами, процес і результат розкриття ресурсного потенціалу педагогічних працівників завдяки знанням іноземних мов і вмінням міжкультурної комунікації. Близькими до наших думок є розуміння Т. Куценко [3] сутності поняття «професійна самореалізація вчителів у системі методичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів» як здатність особистості сприймати та відтворювати передовий педагогічний досвід, розробляти й реалізовувати інноваційні авторські підходи до навчання і виховання школярів завдяки засобам методичної роботи. Враховуючи думку вченої, беремо до уваги те, що вчителі різних освітніх галузей мають високу здатність до професійної самореалізації, однак у них бракує досвіду спілкування іноземною мовою, партнерських стосунків з іноземними колегами, навичок співпрацювати з іноземними колегами в міжнародних освітніх проектах, вести перемовини й позитивно діяти. І тому надаємо особливої значущості проблемі професійної самореалізації вчителів іноземних мов, які мають стати ініціаторами та лідерами організації міжнародної співпраці в ЗНЗ.

Проаналізуємо напрями організації міжнародного співробітництва в Харківському ліцеї № 89 Харківської міської ради Харківської області, що проводилися в межах нашої дослідно-експериментальної роботи. Зазначимо, що впродовж останніх років укріпилися міжнародні партнерські відносини та поширилися культурно-освітні обміни учнями й вчителями ЗНЗ зі школами-партнерами країн Європи, Азії та США. Успішно реалізуються спільні програми і проекти ЗНЗ району з міжнародними освітніми організаціями, громадськими установами зарубіжних країн. Так, за ініціативи Міністерства закордонних справ Федеративної Республіки Німеччини діє проект «PASCH» – «Школи: партнери майбутнього», мета якого полягає у створенні мережі шкіл-партнерів усього світу, сприянні євроінтеграційним процесам, підвищенні інтересу молоді до вивчення німецької мови, традицій та культури сучасної Німеччини. Зауважимо, що співпраця в такому проекті вимагає підготовленості вчителів до спілкування з професійних питань німецькою мовою, а надання допомоги учням, котрі виявили бажання пізнавати культуру Німеччини, заслуговує на особливу увагу з боку вчителів іноземних мов, історії, географії. Варто зазначити, що інтеграційні освітні процеси долають «кордони односторонності й закритості» в сучасному освітньому просторі.

Професійній самореалізації вчителів, активізації їхнього потенціалу сприяла програма «eTwinning», яка діє в межах Східного партнерства Європейського Союзу та за принципом «сприяння рівноцінних партнерських стосунків між людьми». Українські ЗНЗ співпрацюють зі школами Польщі, Греції, Румунії, Чехії та Португалії. Учителі з різних країн діляться досвідом, вивчають нові підходи у навчанні й вихованні школярів. Школярі отримують знання та можливість удосконалювати іноземні мови, пізнають культуру інших країн, вибудовують міжнаціональний діалог.

Триває розвиток співпраці вітчизняних ЗНЗ з урядовими і неурядовими міжнародними організаціями: «Американські ради з Міжнародної освіти: ACTR/ACCELS», Корпусом миру, Україно-британським центром, Міжнародним освітньо-методичним центром PEARSON-DINTERNAL, Французьким культурним Центром Альянс Франсез, Гете-Інститутом, видавництвами «Macmillan» та «Oxford».

Потреби вчителів у самовдосконалюванні професійного потенціалу активізували роботу, спрямовану на розвиток міжнародного співробітництва у сфері освіти шляхом

реалізації міжнародних проектів і програм, проведення спільних заходів. В іншомовному середовищі отримують практичної значущості міжкультурні інтернаціональні зв'язки. З метою вивчення культури, традицій та мов країн Євросоюзу здійснюються освітньо-культурні обмінні візити. Так, за підтримки посольства США в Україні функціонує Програма обміну майбутніх лідерів "FLEX", яка дає змогу молоді країн Євразії навчатися у школах Сполучених Штатів Америки. Кількість учасників Програми обміну майбутніх лідерів «FLEX» протягом останніх років залишається стабільною. Розвитку та укріпленню міжнародного партнерства і співпраці сприяє діяльність педагогів. Методичні центри приділяють значну увагу роботі з підвищення фахової майстерності вчителів шляхом залучення педагогів до участі у міжнародних науково-методичних заходах.

Важливим напрямом співпраці в галузі освіти є програми підвищення кваліфікації та професійної компетентності вчителів, що сприяють обміну ідеями, досвідом, інформацією та навчальними матеріалами, налагодження контактів, надання допомоги в розширенні кругозору та збагаченні професійних знань. Учителі іноземних мов ЗНЗ систематично й планово проходять курси підвищення кваліфікації при КВНЗ «ХАНУ», на базі Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, а також у Великій Британії, Німеччині.

Розвитку та укріпленню міжнародного партнерства і співробітництва сприяє діяльність університетських кафедр. Два роки поспіль в усіх ЗНЗ району функціонують університетські кафедри, 60% яких є кафедрами іноземної філології.

Проведення занять іноземними фахівцями та зустрічі з носіями мови також активізують внутрішній потенціал учителів іноземних мов. Одним із нестандартних підходів для забезпечення якісного навчання дітей іноземним мовам та розвитку міжнародної співпраці є створення літніх таборів, до роботи в яких залучаються студенти-волонтери, носії мови. Така форма відпочинку є своєчасною та актуальною тому, що діти мають змогу спілкуватися іноземними мовами та застосовувати їх у різних формах діяльності. Поширюється практика навчання та відпочинку у закордонних літніх школах Великої Британії, Туреччині, країнах ЄС.

Підтримуючи стратегію шкільного самоврядування на розвиток самодостатньої особистості школяра, розвивали ідеї європейської інтеграції України, виховували школярів у дусі спільних європейських

цінностей, встановлювали партнерські стосунки з європейськими молодіжними організаціями. У межах співпраці шкільних євроклубів із закладами освіти закордонних міст та міст-побратимів сприяли реалізації програми обміну учнями, виступали ініціаторами створення спільних культурно-пізнавальних проектів, тренінгів, семінарів, інтернет-спілкування учнів.

Діяльність спеціалізованих ЗНЗ із поглибленим вивченням іноземних мов є також прикладом тісної співпраці з міжнародними освітніми організаціями.

Цінним є те, що організація міжнародної співпраці включає використання розвиненої заохочувальної системи. Учасники міжнародних проектів одержували сертифікати міжнародного рівня, нагороджувалися дипломами та цінними подарунками за підтримку та сприяння розвитку програми "eTwinning Plus" в Україні. На базі міжнародних освітніх центрів учні ЗНЗ складали іспити та проходили тестування з іноземних мов за європейськими стандартами і отримували сертифікати міжнародного зразка, а вчителі брали участь у семінарах та тренінгах, у міжнародних науково-практичних конференціях, семінарах, тренінгах, вебінарах та інших науково-методичних заходах. Після вдалого складання іспитів учні та учитель отримували дипломи міжнародного зразка, переможці серед учнів отримували медалі у Міжнародних олімпіадах. Існують й інші форми заохочення. Наведемо приклад. Учні відвідали місто Лефке на північній стороні острова Кіпр (Туреччина) та протягом двох тижнів практикували англійську мову з викладачами з Лондону у Міжнародному університеті.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, співпраця ЗНЗ із міжнародними освітніми та громадськими організаціями сприяє підвищенню якісного рівня викладання іноземних мов, якісних показників навчальних досягнень учнів, підвищенню рівня професійної майстерності вчителів та мотивації учнів до вивчення іноземної мови; вдосконалюються навички спілкування, перекладу та письма.

Отже, підвищення ефективності міжнародної співпраці передбачає якнайповніше використання потенційних можливостей і ресурсів ЗНЗ для досягнення максимальних результатів.

Варто зазначити, що в організації роботи ЗНЗ із міжнародного співробітництва ще залишаються проблемні питання, над вирішенням яких треба працювати: мало уваги приділяється поширенню досвіду роботи ЗНЗ, шкільних євроклубів щодо встановлення та розвитку партнерських зв'язків між

навчальними закладами та школами-партнерами міст-побратимів; несистематично висвітлюється інформація на сайтах ЗНЗ про міжнародні заходи, що проходять у таких закладах.

Перспективою подальшого дослідження є розробка педагогічних умов професійної самореалізації вчителів іноземних мов в іншомовному освітньому середовищі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про освіту : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. Кіриченко С.В. Матеріали до проведення навчально-методичного семінару «Теорія і практика організації освітньо-проектної діяльності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів» : [навч.-метод. посіб.] / С.В. Кіриченко. – Харків, 2016. – 125 с.

3. Куценко Т.В. Авторська програма розроблення й упровадження педагогічних умов професійної самореалізації вчителів у системі методичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів / Т.В. Куценко. – Харків, 2014. – 64 с.

4. Рибалко Л.С., Черновол-Ткаченко Р.І., Куценко Т.В. Акмеологічні засади професійної самореалізації вчителів у системі методичної роботи загальноосвітніх навчальних закладів : колективна монографія / Л.С. Рибалко, Р.І. Черновол-Ткаченко, Т.В. Куценко. – Харків, 2017. – Вип. 7(174). – 127 с.

УДК 378.011.3-051:373.3

ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Упатова І.П., к. пед. н., доцент,
професор кафедри природничих дисциплін
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

У статті порушено проблему формування методичної майстерності у майбутніх учителів початкової школи через впровадження авторського спецкурсу, розкрито логіку його розробки, аспект проектування; виокремлено складові частини методичної майстерності вчителя, їх значення в процесі професійної підготовки. Здійснено спробу довести, що впровадження спецкурсу «Методична майстерність учителя» в освітній процес закладу вищої освіти – не лише прагнення оновити зміст педагогічної освіти, але й засіб методичної підготовки майбутніх педагогів, виховання сучасного й конкурентноспроможного фахівця.

Ключові слова: методична майстерність, методична підготовка, методичні знання й уміння, методична діяльність.

В статье затронута проблема формирования методического мастерства у будущих учителей начальной школы путем внедрения авторского спецкурса, раскрыты логика его разработки, аспект проектирования; выделены составляющие методического мастерства учителя, их значение в процессе профессиональной подготовки. Предпринята попытка доказать, что внедрение спецкурса «Методическая мастерство учителя» в образовательный процесс учреждения высшего образования – не только стремление обновить содержание педагогического образования, но и средство методической подготовки будущих педагогов, воспитание современного и конкурентоспособного специалиста.

Ключевые слова: методическое мастерство, методическая подготовка, методические знания и умения, методическая деятельность.

Upatova I.P. FORMING METHODOLOGICAL MASTERY OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

The article deals with the issue of forming methodical skills of future primary school teachers by introducing the author's special course, the logic of its development and the designing aspect are shown; the components of teacher's methodological mastery, their importance in the process of professional training are singled out. The author tries to prove that introduction of the special course "Teacher Methodic Mastery" into the educational process of higher education institutions is not only an attempt to update the content of pedagogical education, but also a means of methodical training of future teachers, education of a modern and competitive specialist.

Key words: methodical mastery, methodical training, methodical knowledge and skills, methodical activity.